

CİNSİYET DİSFORİSİ VE OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU BİRLİKTELİĞİ: BİR OLGUNUN KLİNİK YÖNETİMİ

Ali Gökhan Eşim¹

¹*Alsancak Nevvar Salih İşören Devlet Hastanesi, İzmir*

Giriş: Cinsiyet disforisi (CD) ile Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) arasında güçlü bir ilişki mevcuttur. OSB yaygınlığı, toplumda %0,6-1 arasındayken, CD polikliniğine yönlendirilen çocuklarda OSB sıklığının %7,8'e kadar çıktığı görülmektedir. Bu birlikteliğin klinik yönetimde nasıl zorluklara yol açtığı CD ve OSB eştanılı olgunun izlem sürecinde tartışılacaktır.

Yöntemler / Olgu Sunumu: 22 yaş, trans kadın, öğrenci, iki aydır transgender olduğunu düşünüyor. Çocuklukta cinsiyetinden hoşnutsuzluk öyküsü yok; lisede annesinin kıyafetlerini deneme, iki aydır kısmen feminen giyim mevcut. Ailesiyle sorun yaşama ve tuhaf görünme endişesiyle cinsiyet ifadesi kısmen feminen, tıbbi müdahalelerle arzuladığı görünüme ulaşamayacağına dair karamsarlık mevcut. Romantik ve cinsel ilişki deneyimi yok. İki ay öncesine dek yönelimi kadınlara, başvuruda erkeklere; fantezileri her iki cinsiyete yönelik, kadın kıyafeti giydiğinde cinsel uyarılma tarifliyor. Gelişim öyküsünde yürüme ve konuşmada gecikme; göz temasında kısıtlılık, sosyal iletişim zorlukları ve özel ilgi alanı mevcut.

Sonuçlar: Tanı konuldu. Beklentilerde kararsızlık nedeniyle tıbbi müdahale ertelendi. Üç yıl boyunca altı ayda bir aile görüşmeleri yapılarak OSB ve cinsiyet kimliği çalışıldı; sosyal destek sistemlerini güçlendirmeye yönelik müdahaleler uygulandı.

Müdahaleler sonucunda uyumun arttığı, cinsiyet ifadesi ile ilgili kararlılığın arttığı, hasta ve ailenin beklentilerinin uyumlandığı, çatışmaların azaldığı ve cinsiyet disforisinde azalma gibi olumlu etkilerin olduğu görüldü. Üç yıl sonunda kendi talebiyle hormon tedavisine yönlendirildi. Olgu sunumu için onam alınmıştır.

Tartışma ve Sonuç: OSB ve CD birlikteliğinde tanı, tedavi ve tedaviye erişim sürecinde özgün zorluklar mevcuttur. Otizme bağlı duyuşsal hassasiyet disforiyi artırabilir; sosyal ve tıbbi müdahalelere uyumu zorlaştırabilir. Sosyobilite kısıtlılıkları, destek sistemlerini zayıflatarak sürece uyumda azalmaya yol açabilir. Bu olguda, çocuklukta başlamayan, dalgalı seyirli disfori, cinsiyet olumlayıcı tedavilerin beklenen etkiyi vermemesi ve bilişsel katılığa bağlı cinsiyet olumlayıcı tedavilerin sonuçlarına dair karamsarlık mevcut olması mevcut duruma özgü zorluklardır. Komborbitenin yarattığı karmaşa ve sosyal becerilerdeki zayıflığın hasta-aile işbirliğini ve etkin destek almayı güçleştirmesiyle ek müdahalelere ihtiyaç duyulmuştur. CD ve OSB komorbiditesi durumuna klinisyenler de tanıda zorlanabilir, tedaviye erişim gecikebilir. OSB varlığının, uygun bireylerde tedaviye erişimi engellemesi gerektiği unutulmamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet disforisi, otizm spektrum bozukluğu